

Planering för åtgärder i Kungliga nationalstadsparken

Bakgrund

Parken har, sådan den är idag, stora värden. Likväl finns det mycket som kan göras för att utveckla och förbättra parken – det krävs även åtgärder för att värdena inte ska gå förlorade.

Genom en muntlig överenskommelse 2008 skulle parken kompenseras för det intrång som byggandet av Norra Länken genom Bellevueparken skulle komma att innebära. Denna överenskommelse stadfästes nu i årets budgetproposition. 100 miljoner kronor anslås för utveckling av parken, varav Trafikverket ska stå för 75 miljoner kronor och Stockholms stad 25 miljoner kronor. Medlen ska förbrukas senast 2019.

Genom en överenskommelse träffad 2009 ska en särskild ordning gälla för ianspråktagande av dessa medel. Länsstyrelsen i Stockholms län, Trafikverket och Stockholms stad ska vara överens om hur medlen ska användas. De 25 miljoner kronor som Stockholms stad står för ska enbart användas inom Stockholms del av nationalstadsparken. Förslag för användande ska beredas av Nationalstadsparksrådet.

Föreliggande PM är framtagen av styrelsen för Förbundet för Ekoparken. En föreningskonferens hölls den 8 oktober 2013 där tillvägagångssätt för planering samt en inventering av åtgärder ägnade att utveckla parken diskuterades. Synpunkter på tillvägagångssätt samt åtgärder är inarbetade i PM.

Utgångspunkt: använd de särskilda medlen för utveckling av Kungliga nationalstadsparken bara i sista hand

Det är mycket som behöver göras för att säkerställa parkens värden och ännu mycket mer kan göras för att utveckla parken. Det mesta som bör göras har de mark- och fastighetsägare, fastighetsförvaltare, ban- och väghållare m.fl., som finns i parken, ansvar för. I första hand ska dessa aktörer förmås att genomföra prioriterade åtgärder på egen hand och med egen finansiering.

Länsstyrelsen bör därför inte börja med att söka medel för enskilda åtgärder – möjligen med några speciella undantag (se nedan). Länsstyrelsen, Trafikverket och Stockholms stad bör hålla medlen i reserv för att kunna skjuta till medel för att få prioriterade åtgärder gjorda, åtgärder som egentligen borde falla på olika aktörer att genomföra och själva bekosta.

Länsstyrelsen bör göra en plan som innefattar alla de åtgärder, som i dagsläget kan tänkas ut, för att stärka parkens värden och därefter börja med att försöka förmå dessa aktörer att ta ansvar för att genomföra de önskvärda åtgärderna.

Först därefter är det dags att planera för hur de särskilda medlen ska användas. De bör användas som bidrag till prioriterade projekt, som andra aktörer är ansvariga för, först när detta krävs för att dessa projekt ska förverkligas.

Vad bör länsstyrelsen göra först?

Länsstyrelsen bör med egna medel och, om det krävs, med stöd av de särskilda medlen avsedda för Nationalstadsparken genomföra en övergripande planering på tre områden. Detta för att få en överblick av vilka åtgärder som kan tänkas och vilka som bör prioriteras. De tre områdena är

- 1) Bullerskydd och bullerdämpande åtgärder
- 2) Förstärkning av biologiska spridningsvägar och biologiska habitat
- 3) Förbättrad tillgänglighet och information

Buller

Förslagsvis engageras Trafikverket, Stockholm och Solna för att

- a) Kartlägga buller och bullerkällor i hela parken
- b) Inventera möjliga åtgärder för att reducera buller
- c) Beräkna kostnader för möjliga bullerdämpande åtgärder
- d) Identifiera vilka ban- väghållare eller andra aktörer som bör kunna bidra till genomförandet av olika åtgärder
- e) Följ upp utvecklingen

Med denna överblick av vad olika åtgärder kostar och kan få för effekt kan Nationalstadsparksrådet prioritera åtgärder och länsstyrelsen sätta igång arbetet att få ban- och väghållare och andra aktörer att vidta prioriterade åtgärder. Länsstyrelsens Uppsiktsutskott bör planera för hur man ska följa hur bullret utvecklas.

Spridningsvägar och biohabitat

Förslagsvis engageras Naturhistoriska riksmuseet och/eller Stockholms resilience center för att

- a) Kartlägga möjliga åtgärder att stärka eller skapa spridningsvägar för olika arter
- b) Kartlägga möjliga åtgärder att stärka eller skapa biologiska habitat för olika arter
- c) Beräkna kostnader för olika åtgärder som stärker spridningsvägar och/eller habitat
- d) Identifiera vilka mark- och fastighetsägare, ban- och väghållare och andra aktörer som kan bidra till genomförandet av olika åtgärder.
- e) Följ upp utvecklingen

Med en sådan överblick av vilka åtgärder som är möjliga, vilka effekter de kan ha, för vilka arter och till vilka kostnader kan Nationalstadsparksrådet prioritera åtgärder och länsstyrelsen sätta igång arbetet att få mark- och fastighetsägare samt andra berörda aktörer att vidta prioriterade åtgärder. Förutom direkta effekter på olika arter bör effekter med avseende på ekosystemtjänster ingå i och beaktas i planeringen. Länsstyrelsens uppsiktsutskott bör planera för hur man ska följa hur grönstrukturen och den biologiska mångfalden utvecklas.

Tillgänglighet och information

Länsstyrelsen bör tillsammans med Stockholm, Solna och Lidingö samt Stockholms läns lokaltrafik genomföra en övergripande planering för att

- a) Kartlägga brister i tillgänglighet till och inom parken samt brister i information
- b) Kartlägga möjliga åtgärder för att avhjälpa brister i tillgänglighet och information
- c) Beräkna kostnader för olika åtgärder som förbättrar tillgängligheten och informationen
- d) Identifiera vilka aktörer som bör kunna bidra till genomförandet av olika åtgärder.
- e) Följ upp utvecklingen

Med en sådan överblick av vilka åtgärder som är möjliga, vilka förbättringar av tillgänglighet och information som kan uppnås, för vilka grupper och till vilka kostnader kan Nationalstadsparksrådet prioritera åtgärder och länsstyrelsen sätta igång arbetet att få mark- och fastighetsägare samt andra berörda aktörer att vidta prioriterade åtgärder. Länsstyrelsens uppsiktsutskott bör planera för hur man ska följa upp hur tillgängligheten utvecklas.

Principer för utnyttjande av medlen

Vilken typ av projekt bör ingå i den övergripande planeringen? Vilka bör kunna komma ifråga för bidrag?

- De åtgärder som erhåller bidrag till finansiering ska enbart avse sådana åtgärder som andra aktörer inte kan förväntas göra på eget initiativ och med egen finansiering.
- Även åtgärder som gäller drift, underhåll, renoveringar och ersättningsinvesteringar kan ingå i bruttolistan på åtgärder. Underhållet är eftersatt i stor omfattning inom parken. Länsstyrelsen har anledning att se till att även drift, underhåll och renovering sker på ett sätt som rimmar med parkens värden. Däremot kvalificerar sådana åtgärder inte för bidrag ur de särskilda medlen.
- Länsstyrelsen ska – med hjälp av Nationalstadsparksrådets medlemmar – i första hand arbeta för att identifierade aktörer tar ansvar för att genomföra olika prioriterade åtgärder.
- Bara åtgärder som ger bestående värden i utvecklingen av parken ska komma ifråga för bidrag.
- Inga åtgärder som kräver drift och underhåll ska komma ifråga för bidrag om inte ansvarig aktörs finansiering av framtida drift och underhåll är säkerställd.

Exempel på åtgärder

Nedan följer en förteckning över åtgärder område för område och med angivande av vem som i första hand bör bekosta och genomföra åtgärderna (ansvarig).

Hela parken

Åtgärder	Ansvarig
<ul style="list-style-type: none">• Parkvärdar (uppsyningsmän)	Drift, gemensamt åtagande alla mark-, fastighetsägare och företagare (KDI)
<ul style="list-style-type: none">• Skydd av stora träd	Drift, Stockholm, Solna och Lidingö
<ul style="list-style-type: none">• Vård och frihuggning av ekar.	Skötsel, respektive markägare
<ul style="list-style-type: none">• Skogsvård – parkvård. Nyplantering.	Skötsel, respektive markägare

<ul style="list-style-type: none"> • Utökad beteshävd (Ulriksdal, Ladugårdsgårde, Kaknäs...) och slätter för att öka artrikedomen. 	Drift, respektive markägare
<ul style="list-style-type: none"> • Stränder rensas – även under vattnet 	Skötsel, respektive markägare
<ul style="list-style-type: none"> • Bad iordningsställs på några platser (Ulriksdal). 	Investering, respektive markägare
<ul style="list-style-type: none"> • Bullerskyddsåtgärder på många ställen (Uppsalavägen, Lidingövägen, Roslagsvägen) 	Investering, respektive väg- och banhållare
<ul style="list-style-type: none"> • Förstärkning av biohabitat och biologiska spridningsvägar (fr Ulriksdal till Bergshamra/Brunnsviken, fr Storängsbotten över Gärdet/Tessinparken till Ladugårdsgårde, fr. Bellevue över Albano till Lilljansskogen m.m.). Ågärdsprogram för olika rödlistade arter. 	Vissa åtgärder kräver investeringar, ansvaret kan då falla på flera aktörer. Andra åtgärder kan göras inom drift och underhåll, ansvaret är då respektive markägares
<ul style="list-style-type: none"> • Många gång- och cykelvägar till och i parken behöver förbättras (under E4 och järnväg längs Igelbäcken, avstängning av Björnnäsvägen för biltrafik, entréer vid Sofiahemmet, Norrtull, Sveaplan, Roslagstull, under Lidingövägen, fr Hagastaden/Karolinska sjukhuset till Haga, cykel/gångväg/taxi till Bergianska trädgården under järnvägen) 	Investeringar, ansvariga ban- och väghållare
<ul style="list-style-type: none"> • Inventera och gör en plan för separerade ridvägar i hela parken 	Investering, KDF tillsammans med övriga markägare, Fältrittklubben
<ul style="list-style-type: none"> • Utforma entréer som är vackra och inbjudande: Norrtull/Stallmästaregården, Roslagstull/Bellevue, Sofiahemmet/Valhallavägen, Albano/Lilljasskogen 	Investering, ansvariga markägare, fastighetsägare
<ul style="list-style-type: none"> • Förbättra skyltning som tydliggör nationalstadsparken 	Investering, kommunerna
<ul style="list-style-type: none"> • App för mobiltelefon om parkens attraktioner och värden 	Investering, länsstyrelsen, visit Djurgården
<ul style="list-style-type: none"> • Förbättrad kollektivtrafik (till St Skuggan, Fiskartorpets motionsanläggning, Ulriksdal, tätare turer och längre spårvagnar till Södra Djurgården, fler båtlinjer) 	Drift, Stor-Stockholms lokaltrafik

<ul style="list-style-type: none"> Fler toaletter (Tingshusläppen, Bellevueparken, Ladugårdsgärde-Sportfältet m.fl. ställen) 	Investering, kommunerna
<ul style="list-style-type: none"> Fula stängsel runt tomter och hus tas bort eller ersätts med något passande 	Investering, respektive fastighetsägare och arrendator
<ul style="list-style-type: none"> Inventering och utmärkning av fornlämningar (fr.a. fr järn- och bronsålder), t.ex. åkrarna bakom Naturhistoriska riksmuseet 	Investering, länsstyrelsen
<ul style="list-style-type: none"> Gamla trädgårdar, gravplatser restaureras (Frösundavik, Annero, Rosendal m.fl.) 	Underhåll, renovering, respektive fastighetsägare

Ulriksdal och Järvafältet

<ul style="list-style-type: none"> Ersätt högt Gunnebstängsel mot Silverdal med någon annan markering, gärdesgård eller häck, samt tydliga informationstavlor med gångvägar m.m. 	Investering, Newsec
<ul style="list-style-type: none"> Väg och järnväg över Igelbäcken lyfts upp på bro, under går grönt stråk längs Igelbäcken. 	Investering, Trafikverket
<ul style="list-style-type: none"> Igelbäcken ges skuggande trädbestånd på Järvafältet, strandbrinken rensas. 	Drift, underhåll, Stockholms stad
<ul style="list-style-type: none"> Restaurering av Mons-Marie-kullen och dess bassängdamm. 	Investering, Ståthållarämbetet
<ul style="list-style-type: none"> Damm i engelska parken återställs. 	Renovering, Ståthållarämbetet
<ul style="list-style-type: none"> Tillfartsvägarna från Bergshamra och Sörentorp smalnas av. Parkering i allén från Confidencen ned mot slottet tas bort. 	Investering, drift, Solna stad
<ul style="list-style-type: none"> Åskrönet förses med ny jord, röjes. 	Renovering, drift, Solna stad

Tivoli

<ul style="list-style-type: none"> Restaurering av parken, med utblickar, trädgårdsanläggning. 	Renovering, Solna stad
---	------------------------

Bergianska trädgården

<ul style="list-style-type: none"> Utlokalisera Plantagen från området. 	Investering, Plantagen
--	------------------------

<ul style="list-style-type: none"> • Parkering för Bergianska under motorvägen. 	Investering, Stor-Stockholms lokaltrafik
<ul style="list-style-type: none"> • Gång/cykel/taxi- och handikappfordonstunnel under järnvägen vid Bergianska trädgården. 	Investering, Stor-Stockholms lokaltrafik
<ul style="list-style-type: none"> • Öppna norra T-baneuppgången station Universitetet 	Stor-Stockholms lokaltrafik

Brunnsviken

<ul style="list-style-type: none"> • Stranden i norra Brunnsviken från Polska udden söderut breddas och trädplanteras för att ge en grön inramning. 	Investering, Solna stad
<ul style="list-style-type: none"> • Ekodukt över Bergshamraleden/Skylande grönska längs leden 	Investering, Solna stad
<ul style="list-style-type: none"> • Brunnsviken görs badbar i alla delar. 	Investering, drift, många aktörer
<ul style="list-style-type: none"> • Gång-/cykelbro över Ålkistan 	Investering, Stockholm och Solna stad
<ul style="list-style-type: none"> • Stig/gångväg runt Brunnsviken kompletteras 	Investering, Solna stad
<ul style="list-style-type: none"> • Återskapa dammar och holmar genom utgrävning 	Investering, Statens fastighetsverk
<ul style="list-style-type: none"> • Bullerskydd och grön trädridå mot Roslagsvägen vid Albano 	Investering, Stockholms stad
<ul style="list-style-type: none"> • Bullerskydd mot järnväg/väg vid Bergshamra/Ålkistan 	Investering, Stockholm, Solna, SLL
<ul style="list-style-type: none"> • Eliminera starka ljuskällor invid viken 	Drift, KDF

Frösundavik

<ul style="list-style-type: none"> • Restaurering av resterna av engelsk park 	Renovering, Solna och arrendator
<ul style="list-style-type: none"> • Ta bort den omfattande parkeringen vid SAS kontorshus 	Investering, Solna stad
<ul style="list-style-type: none"> • Trädvård, enklare gångstigar på Hagakullen 	Investering, Solna stad
<ul style="list-style-type: none"> • Permanenta och snygga till den tillfälliga anläggningen Frösunda rehab center 	Investering, Rehab center

Haga

<ul style="list-style-type: none">• Bullerskydd mot Uppsala-vägen	Investering, Trafikverket
<ul style="list-style-type: none">• Mindre asfalt kring Haga Forum och Tingshuset	Investering, Solna stad
<ul style="list-style-type: none">• Brygga vid båtklubben nordväst om Haga slott öppnas för allmän tilläggning	Drift, KDF, Statens fastighetsverk
<ul style="list-style-type: none">• Restaurering av parken	Renovering, Statens fastighetsverk
<ul style="list-style-type: none">• Istandsättning av damm och vattenfall	Investering, Ståthållarämbetet
<ul style="list-style-type: none">• Resterna av de planerade stallbyggnaderna tydliggörs	Renovering, SFV

Bellevue

<ul style="list-style-type: none">• Planskild gång- och cykelförbindelse över Norrtull till Hagaparken/Bellevue	Investering, Stockholms stad
<ul style="list-style-type: none">• Entré till Hagaparken/Bellevue på Norrtullstomten med informationscentrum	Investering, Stockholms stad
<ul style="list-style-type: none">• Restaurering av parken, idrottspark väster om Wenner-Gren Center.	Investering, Stockholms stad
<ul style="list-style-type: none">• Större utrymme mellan Uppsalavägen och Stallmästargården, medveten gestaltning av området som entré till Stallmästargården och till parken	Investering, Solna stad, Stallmästaregården

Albano

<ul style="list-style-type: none">• Roslagsvägen utformas som lokalgata, tvåfilig plus bussfil samt trädplanterad.	Investering, Stockholms stad
<ul style="list-style-type: none">• Gång- och cykelförbindelse mellan Albano och Bellevue över Roslagsvägen.	Investering, Stockholms stad
<ul style="list-style-type: none">• Kraftigt grönt inslag för att stärka spridningsvägen mellan Bellevueparken och Lilljansskogen.	Investering, Stockholms stad
<ul style="list-style-type: none">• En tydlig entré till Lilljansskogen	Investering, Stockholms stad

Norra Djurgården

<ul style="list-style-type: none">• Smalna av Bergiusvägen, tag bort parkering.	Investering, Stockholms stad
<ul style="list-style-type: none">• Gräv ned kraftledning.	Investering, Fortum

<ul style="list-style-type: none"> • Restaurering av natur runt Fiskartorpet (p-platsen) 	Renovering, drift, Stockholms stad, Fiskartorpet AB
<ul style="list-style-type: none"> • Stäng Björnäsavägen för genomgående trafik. 	Investering, Stockholms stad
<ul style="list-style-type: none"> • Reducera körbredd på flertalet vägar – gör om till grusvägar 	Investering, Stockholms stad
<ul style="list-style-type: none"> • Gör en plan för Fisksjöäng – ”ska upplevas som en naturlig del av Djurgårdslandskapet” (Vård- och utvecklingsplanen, s. 114) 	Investering, Stockholms stad

Vetenskapsstaden

<ul style="list-style-type: none"> • Gör Laduviksstråkets äng nedanför Södra husen i Frescati till en attraktiv äng. 	Investering, Stockholms universitet
<ul style="list-style-type: none"> • Återskapa en del av Djurgårdsstaket där Laduviksstråket möter Baron Rålamb's väg och skapa en grön inramning mot Roslagsvägen 	Investering, Trafikverket, Stockholms universitet, KDF
<ul style="list-style-type: none"> • Bullerskydd mot Roslagsvägen – i första hand mot Lilla Frescati koloniområde, Bergianska trädgården och Ekhamnen, alt. tyst asfalt 	Investering, Trafikverket
<ul style="list-style-type: none"> • Bullerskydd mot Roslagsbanan – i första hand vid bron över Roslagsvägen 	Investering, SLL
<ul style="list-style-type: none"> • Entré till Kgl. nationalstadsparken 	Investering, Akademiska hus

Idrottsparken

<ul style="list-style-type: none"> • Bilförsäljning m.m. vid Ryttarstadion och Tennisstadion avvecklas 	Drift, KDF
<ul style="list-style-type: none"> • Tennisstadions stora skjul omvandlas till attraktiv miljö för idrott 	Investering, Tennisstadion AB
<ul style="list-style-type: none"> • Tunnel för djur och människor under Lidingövägen 	Investering, Stockholms stad, KDF
<ul style="list-style-type: none"> • Lidingövägen görs till lokalgata 	Investering, Stockholms stad

Kaknäs

<ul style="list-style-type: none"> • Dohjortshägn på gamla skjutbanorna och mot Värtan 	Investering, Stockholms stad
---	------------------------------

<ul style="list-style-type: none"> • P-ytorna vid Kaknästornet reduceras kraftig, entrévägen till tornet utformas inbjudande, nedersta hallen i tornet rensas från skräpförsäljning, restaurangen renoveras 	Investering, Stockholms stad, Terracom
<ul style="list-style-type: none"> • Körvägars bredd minskas 	Investering, Stockholms stad
<ul style="list-style-type: none"> • Div. upplagsplatser avvecklas 	Investering, Stockholms stad, KDF
<ul style="list-style-type: none"> • Lidingöbro's värdshus istandsätts 	Investering, Stockholms stad, värdshusets ägare
<ul style="list-style-type: none"> • Utveckla eller avveckla äventyrslekplatsen 	Investering, Stockholms stad

Ladugårdsgärde

<ul style="list-style-type: none"> • Avveckling av maskindepot nedanför Borgen 	Renovering, KDF
<ul style="list-style-type: none"> • Igenläggning av Greve von Essens väg, borttagande av p-platser i allén nedanför Borgen 	Investering, Stockholms stad, SLL, KDF
<ul style="list-style-type: none"> • Upprepad slätter för att gagna artrikedom. 	Drift, KDF
<ul style="list-style-type: none"> • Stärk lärkornas plats på gårdet 	Drift, KDF, olika evenemang
<ul style="list-style-type: none"> • Nyanläggning av tillfartsväg till maskindepot m.m. på Drottningberget, bortom Borgen, som ersättning för upplag vid Djurgårdsbrunn 	Investering, Stockholms stad, SLL, KDF
<ul style="list-style-type: none"> • Kv Tre Vapen: parkering avvecklas, öppnas mot parken, plantering stärker spridningsvägen 	Renovering, Stockholms stad
<ul style="list-style-type: none"> • Spårväg City bör gå i Lindarängsvägen 	Investering, SLL
<ul style="list-style-type: none"> • Museiparken iordningsställs på sätt som är hämtat från Stockholmsutställningen 1930 	Renovering, museerna, Källhagens värdshus

Djurgårdsbrunn

<ul style="list-style-type: none"> • Avveckling av upplag, minskning av p-plats, landskapsåtgärder runt tennisbanorna. 	Investering, Stockholms stad, Djurgårdsbrunn's värdshus, KDF
<ul style="list-style-type: none"> • Återskapande av brunnsparken 	Renovering, Stockholms stad, Judiska museet
<ul style="list-style-type: none"> • Ett nytt Djurgårdsbrunn's värdshus 	Investering, Djurgårdsbrunn's värdshus

Södra Djurgården

<ul style="list-style-type: none">• Mera grönt, mindre asfalt vid entrén vid Djurgårdsbron	Investering, Stockholms stad, KDF
<ul style="list-style-type: none">• Upprustning av Galärparken	Renovering, Wasamuseet, KDF
<ul style="list-style-type: none">• Striktare stopp för privatbilar över Djurgårdsbron	Investering, drift, Stockholms stad
<ul style="list-style-type: none">• Avveckling av restaurang Josefinas tält och palmer	Renovering, restaurangen, KDF
<ul style="list-style-type: none">• Uppsnyggning av körvägen till Wasamuseet – ingen bilparkering	Investering, Wasamuseet, KDF
<ul style="list-style-type: none">• Parkeringen i Galärparken bara för bussar	Drift, Stockholms P-bolag
<ul style="list-style-type: none">• Parkeringen framför Nordiska museet tas bort	Drift, Stockholms p-bolag
<ul style="list-style-type: none">• Gångväg från besökscentrum utmed vattnet till Allmänna gränd	Investering, Stockholms stad
<ul style="list-style-type: none">• Renovering av parken runt Rosendals slott	Renovering, Ståthållarämbetet
<ul style="list-style-type: none">• På kv Skeppsholmsviken (gamla Nöjesfältet) anläggs trädgårdsinbäddat tivoli/allmänt utebad	Investering, Stockholms stad, Gröna lund
<ul style="list-style-type: none">• Lilla allmänna gränd utformas till ett attraktivt promenadstråk	Renovering, Stockholms stad, Gröna lund
<ul style="list-style-type: none">• Djurgårdsstaden – asfalt ersätts av gatsten och belysningen görs tidstrogen	Investering, Stockholms stad

Beckholmen

<ul style="list-style-type: none">• Gröna lunds flotte med karusell i Beckholmssundet avecklas	Drift, KDF
--	------------

Fjäderholmarna

<ul style="list-style-type: none">• Markföroreningar på Ängsholmen åtgärdas	Investering, Lidingö stad
---	---------------------------